

Richtlijnen inzake het beleggingsbeleid en beleggingsstatuut 2.0

In het geval van de Algemene kerkenraad en het College van Diakenen (hierna te noemen: de AK en het CvD) is het van belang dat er geen onverantwoorde risico's worden genomen bij het beheren van het vermogen en dat de continuïteit van het beleid gewaarborgd is.

Uit hoofde van haar rol als beheerder van de rechtspersoonlijkheid van de AK is het beheer van het kerkelijk vermogen een taak van het College van Kerkrentmeesters (CvK) terwijl het CvD als zelfstandig rechtspersoon haar eigen vermogen beheert.

Het beleggingsstatuut richt zich op de randvoorwaarden, d.w.z. geeft een kader waarbinnen het beleggingsbeleid gestalte kan krijgen. Het beleggingsstatuut is met name bedoeld voor de relevante "omgeving", zijnde alle belanghebbende.

Beleggen

Beleggen is het omzetten van geld in vastrentende waarden (spaarproducten, deposito's, obligaties, onderhandse leningen etc) en/of zakelijke waarden (aandelen, onroerend goed, edelmetalen etc.) Het streven is gericht om tegen acceptabele risico's - gericht op de lange termijn- een hoger rendement te behalen dan er kan worden gerealiseerd met behulp van spaar- en/of deposito producten.

Kerkelijk, diaconaal en gemeentelijk, vermogen

De vragen over beleggen kunnen van inhoud verschillen al naar gelang zij het diaconaal of het kerkrentmeesterlijke terrein betreffen. In het eerste geval zullen zich vaker vragen voordoen omtrent het behalen van "maatschappelijk rendement" (bv door ideel te beleggen).

In het tweede geval zal vaker de vraag spelen, hoe door het behalen van een optimaal "zakelijk rendement" mede de kernfuncties van het kerkelijk leven bekostigd kunnen worden.

In het denken over het leven en werken van een gemeente*, wordt in toenemende mate het accent gelegd om beleidsmatig te werk te gaan.

Alleen als een gemeente zich rekenschap geeft van de koers die zij in alle facetten van het kerkelijk leven wil varen, zijn ook over de wijze waarop zij haar vermogen beheert, zinvolle beslissingen te nemen. Ten aanzien van haar vermogen zal een gemeente zich de vraag moeten stellen, welke rol de diverse vermogensbestanddelen in haar beleid spelen. Deze vermogensbestanddelen kunnen zijn: direct onroerend goed zoals kerkgebouwen, landerijen en dergelijke, verstrekte leningen, liquiditeiten en effecten.

Bij de afweging die de gemeente maakt, worden de volgende vragen gesteld:

- hoeveel vermogen is nodig en hoeveel rendement moet dat opbrengen om de taken te kunnen uitvoeren?
- welk deel van het vermogen kan worden belegd en welke risico's kunnen daarbij worden gelopen?
- op welke termijn dienen de vermogensbestanddelen en de revenuen beschikbaar te zijn?

Basis voor het beleggingsbeleid is het gemeentelijk beleidsplan waarin duidelijkheid wordt gegeven op bovengenoemde punten. Onderdeel van het beleidsplan is een prognose van de balans en de exploitatierekening voor de looptijd van het beleidsplan.

* Waar gesproken wordt over "gemeenten" worden bedoeld lutherse gemeenten, gereformeerde kerken, hervormde gemeenten, protestantse gemeenten en gefedereerde gemeenten en ook, tenzij uit het verband anders afgeleid kan worden, hun diaconieën.

Beleidsmatig beleggen

Alvorens een begin te maken met beleggen, dienen er echter eerst een aantal vragen te worden beantwoord en besluiten worden genomen:

1. Bepaling van de beleggingsdoelstelling;
2. Vaststelling van het risicoprofiel;
3. Vaststelling van de randvoorwaarden zoals onder meer: duurzaamheid en de keuze voor individueel of collectief beleggen;
4. De keuze voor beleggingsadvies dan wel D(iscretionair) V(ermogen) B(eheer) hierna te noemen: vermogensbeheer;
5. Nadat bovenstaande “stappen” zijn doorlopen en de benodigde besluiten zijn genomen verdient het de voorkeur om de gemaakte keuzes vast te leggen in een beleggingsstatuut. De in het beleggingsstatuut vastgelegde kaders vormen vervolgens de uitgangspunten voor het te voeren beleggingsbeleid.

Ad 1. Bepaling van de beleggingsdoelstelling

Een beleggingsdoelstelling is een door de gemeente weergegeven oogmerk voor haar belegbaar vermogen, zoals bijvoorbeeld “vermogensgroei op de lange termijn” of “instandhouding van het vermogen” en/of “genereren van een (stabiele) inkomstenstroom”. Het moge duidelijk zijn dat als de beleggingsdoelstelling met zich meebrengt dat er jaarlijks bepaalde geldstromen voorhanden moeten zijn, er anders belegd moet worden dan wanneer de beleggingsdoelstelling het realiseren van een doel in de toekomst is. In het eerste geval zal meer nadruk op cash flow genererende beleggingen moeten worden gelegd; in het tweede geval zal de nadruk meer op vermogensgroei kunnen worden gelegd.

Ad 2. Vaststelling van het risicoprofiel

Rendement en risico zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Risicoloos beleggen bestaat nu eenmaal niet!

Absoluut vermeden moet worden dat door beleggen de kernactiviteiten/doelstellingen van een gemeente in gevaar worden gebracht.

Voor het bepalen van het risicoprofiel is het van belang vast te stellen in welke mate het vermogen toereikend is om de beleggingsdoelstelling te kunnen realiseren en wat de gevolgen zijn indien de gemeente haar doelstellingen door tegenvallende resultaten in enig jaar niet kan realiseren. Zo kan het verstandig zijn om vast te leggen dat minimaal een bepaalde reserve in liquiditeiten aangehouden moet worden om in ieder geval de cash flow behoefte op korte termijn zeker te stellen.

Ook kunnen grenzen worden gesteld aan bedragen die in bepaalde beleggingscategorieën mogen of moeten worden belegd. Tevens kunnen scheidingscriteria worden vastgelegd, bv een maximaal percentage dat in één specifieke onderneming mag worden belegd.

Welk risicoprofiel in concreto verantwoord is, is afhankelijk van een paar factoren die voor elke gemeente individueel bepaald moet worden:

- beleggingshorizon;
- bepaling omvang van het belegbaar vermogen
- cash flow verplichtingen;
- (streef) rendement;
- rationale- en emotionele risicoacceptatie.
- tijd, kennis en ervaring van betrokken bestuurders

Beleggingshorizon

De beleggingsstrategie wordt beïnvloed door de termijn waarop de beleggingen beschikbaar moeten komen. Een algemene richtlijn is dat hoe korter de termijn is waarop de beleggingen beschikbaar moeten komen, hoe lager het risico is dat hiermede gelopen mag worden.

Verliezen op beleggingen kunnen immers niet meer worden goedge maakt als de beleggingen op korte termijn liquide gemaakt moet worden.

De beleggingshorizon is afhankelijk van de soort beleggingscategorie. Globaal kan de volgende stelregel worden gehanteerd:

- liquiditeiten: 0 jaar;

- obligaties: > 2 jaar;

- zakelijke waarden(aandelen, indirect onroerend goed en alternatives):>12 jaar;

Belegbaar vermogen

De middelen die volgens het beleidsplan benodigd zijn voor de “reguliere exploitatie” hebben per definitie een korte horizon. Daarnaast kan het zijn dat een bepaald gedeelte van het vermogen een specifieke bestemming heeft, zoals bv de restauratie van een kerktoren.

Het kan dan ook zinvol zijn om een onderscheid te maken tussen “werkkapitaal” en “specifieke”- dan wel “algemene reserves”.

We definiëren het belegbaar vermogen in dit verband als volgt: dat gedeelte van het vermogen dat niet benodigd is voor de “directe exploitatie” van de betreffende instelling en niet bestemd is voor een bepaald doel binnen een periode van 3 jaar.

Onder “directe exploitatie” wordt verstaan: de middelen die volgens het beleidsplan in een bepaald boekjaar nodig zijn voor de reguliere exploitatie.

(Streef) Rendement

Elke beleggingscategorie kent niet alleen een bepaalde risicofactor maar ook een verwacht rendement.

Algehele stelregel is dat naarmate de risicofactor hoger is, het verwachte rendement toeneemt. Dit betekent dat naarmate de rendementseisen toenemen er offensiever belegd moet worden en vice versa.

Rationele- en emotionele risicoacceptatie

De koersen van met name zakelijke waarden kunnen in de loop van de tijd behoorlijk fluctueren. Vermeden moet worden dat, in geval van plotselinge en meestal onverwachte koersuitslagen, bestuurders overgaan tot “impuls of paniek verkopen” met over het algemeen (forse)koersverliezen tot gevolg. Indien op goede gronden besloten wordt te beleggen in zakelijke waarden, dan betekent dat aanvaard moet worden dat (forse)koersbewegingen niet uit te sluiten zijn.

Tijd, kennis en ervaring van betrokken bestuurders

Het van eminent belang dat betrokken bestuurders niet alleen beschikken over voldoende tijd maar ook over voldoende kennis en ervaring op beleggingsgebied. Ongeacht de kwaliteit van betrokken beleggingsadviseur, de verantwoordelijkheid voor het gevoerde beleggingsbeleid rust uiteindelijk op de schouders van de bestuurders van de gemeente.

Naarmate er minder tijd beschikbaar is en het de betrokken bestuurders aan voldoende kennis en ervaring ontbreekt, neemt de relevantie van vermogensbeheer toe.

Ad 3. Vaststelling randvoorwaarden

De belangrijkste randvoorwaarden betreffen de keuze of de beleggingen moeten voldoen aan duurzaamheidscriteria en de keuze tussen collectief en individueel beleggen (of een combinatie daarvan).

Daarnaast kunnen er nog verdere beleidskeuzes gemaakt worden op het gebied van regio's, sectoren, valuta's en dergelijke.

Duurzaamheid

Duurzaam beleggen betekent dat ondernemingen (of overheden) niet alleen worden beoordeeld op hun financiële prestaties, maar ook op het nakomen van hun maatschappelijke

verantwoordelijkheden. Bijvoorbeeld hoe gaat een bedrijf om met het milieu en de sociale omgeving?

De meest duurzame methode is om bepaalde bedrijfstakken uit te sluiten, zoals onder meer wapens, tabak, alcohol, bont en (verslavende vorm van) gokken. Een tweede manier is binnen iedere sector te kijken welke ondernemingen het beste scoren op **P**(eople), **P**(anet) en **P**(rofit). Dit heet de “Best in Class- principe”.

Als een gemeente haar beleggingen wil laten voldoen aan de duurzaamheidscriteria, kan zij zelf besluiten welke bedrijfsactiviteiten zij wil uitsluiten al dan niet in combinatie met een “Best in Class aanpak”, maar kan zich ook conformeren aan de duurzaamheidscriteria van een financiële instelling zoals bijvoorbeeld die van TriodosMeesPierson.

Collectief dan wel individueel

Een van de belangrijkste middelen om risico's te beperken ligt op het gebied van spreiding. Dit geldt met name voor aandelen beleggingen. Om een verantwoorde spreiding te kunnen realiseren dienen de beleggingen verspreid te worden over verschillende aandelen (minimaal 30) en debiteuren in geval van obligaties. Indien het beschikbare vermogen te klein is om deze spreiding te kunnen realiseren kan het beleggen met behulp van collectieve beleggingen (zoals onder meer beleggingsfondsen en indextrackers) een oplossing bieden. Daarnaast zijn er landen/gebieden waar het moeilijk is om individuele aandelen/obligaties goed te kunnen beoordelen, zoals vaak het geval is bij opkomende landen. Ook hier kunnen collectieve beleggingen instrumenteel zijn.

Ad 4. Vermogensbeheer en beleggingsadvies

De beleggingsomgeving wordt steeds complexer en dynamischer.

Om op een verantwoorde wijze een evenwichtige beleggingsportefeuille op te bouwen maar vooral ook te onderhouden, is specifieke kennis ter zake noodzakelijk. Een actieve begeleiding door en communicatie met professionals van een bank of een vermogensbeheerder is dan ook onontbeerlijk.

Dat kan op twee manieren: beleggings advies en vermogensbeheer (DVB).

Het grote verschil is dat in geval van advies de beleggingsbeslissingen door de vertegenwoordigers van de gemeente zelf worden genomen en dat in geval van beheer de vermogensbeheerder zelfstandig, binnen een overeengekomen kader (Mandaat), de beleggingsbeslissingen neemt. Naarmate de omvang van het belegbaar vermogen groter wordt neemt de relevantie van vermogensbeheer toe. Door het vermogen toe te vertrouwen aan een goede en gerenommeerde beheerder verzekert de gemeente zich ervan dat het beleid op een professionele en consequente wijze wordt uitgevoerd en dat de beleggingen te allen tijde binnen de afgesproken kaders blijven.

Ad 5. Beleggingsstatuut

In het statuut worden de uitgangspunten en doelstellingen van het beleggingsbeleid van een gemeente vastgelegd. Tevens wordt vastgelegd hoe de besluitvorming ter zake het beheer van het vermogen geregeld is en op welke wijze er verantwoording wordt afgelegd.

Het statuut is bedoeld als waarborg voor alle belanghebbenden, zoals daar zijn: de kerkenraad met het College van Kerkrentmeesters, het College van Diakenen, leden van de gemeente, het RCBB en de betreffende bank of vermogensbeheer instelling.

In het statuut wordt vastgelegd wat de bandbreedte van de diverse beleggingscategorieën zal zijn. Van de middelen die blijkens het beleidsplan belegd mogen worden, mag maximaal 30% in zakelijke waarden worden belegd en 70% tot 100% in vastrentende waarden

Ad 6 Beleggen in landbouwgrond een alternatief ?

Het gebeurt regelmatig dat een gemeente of college een fikse som geld vrij krijgt door bijvoorbeeld een legaat of een verkoop van onroerend goed aan een projectontwikkelaar. Dan is de vraag: wat moet er met dat geld gebeuren ?

Hierop zijn meerdere antwoorden mogelijk. Maar bij het bepalen van het antwoord de is de volgende vraag belangrijk: op welke wijze kan dit kapitaal op een duurzame veilige wijze worden belegd met een redelijk rendement?

Als het kapitaal wordt belegd in aandelen heeft het verleden geleerd dat dit erg risicovol kan zijn, het uiteindelijke rendement tegenvalt.

Op een spaarrekening zetten levert een rente op die tegenwoordig niet al te hoog is en het rendement wordt ook nog eens nadelig beïnvloed door inflatie.

Op dit moment wordt door veel kerkelijke gemeenten en instellingen ook kapitaal geïnvesteerd in landbouwgrond die daarna in geliberaliseerde pacht of erfpacht wordt uitgegeven.

Dit wordt gedaan omdat op die wijze het vermogen wordt belegd in een vermogensmiddel dat schaars is en normaliter en historisch gezien over een reeks van jaren in prijs zal stijgen.

Tot op heden is gebleken dat bij openbare inschrijvingen voor geliberaliseerde verpachtingen voor 6 jaar of korter er voor een pachtprijs wordt ingeschreven die gelijk of hoger is dan 2 % van de vrije waarde.

Wordt de grond voor een periode van 26 jaar in erfpacht uitgegeven dan kan in heel veel gevallen een aanvangscanon worden overeengekomen van 2,5 % van de vrije waarde. Door de aanpassing van de aanvangscanon en toename van de waarde van het geïnvesteerd kapitaal gedurende de looptijd is een totaal rendement te behalen van 3 %. In dit geval zijn de lasten van waterschap en indien van toepassing landinrichting volledig ten laste van de erfpachter. In het algemeen wordt de canon om de 3 jaar aangepast op basis van het CBS-prijsindexcijfer alle huishoudens (correctie inflatie) en zal daardoor nooit lager kunnen worden dan de aanvangscanon